

**WAAD ANTARABANGSA
TENTANG HAK SIVIL DAN HAK POLITIK**

PERTUBUHAN BANGSA-BANGSA BERSATU
1967

WAAD ANTARABANGSA TENTANG HAK SIVIL DAN HAK POLITIK

Negara-Negara Ahli bagi Waad ini,

Memandangkan, menurut prinsip yang dinyatakan dalam Piagam Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, pengiktirafan maruah yang sehati dalam diri serta hak seluruh ahli keluarga manusia yang sama rata dan tak terpisah adalah asas bagi kebebasan, keadilan dan keamanan di dunia,

Mengakui bahawa hak ini terbit daripada maruah yang sehati dalam diri manusia,

Mengakui bahawa, menurut Perisytiharan Hak Asasi Manusia Sejagat, impian untuk melihat manusia yang bebas menikmati kebebasan sivil dan politik, serta kebebasan daripada ketakutan dan kekurangan, hanya boleh dicapai jika keadaan yang membolehkan semua orang menikmati hak sivil dan hak politiknya, serta hak ekonomi, sosial dan budayanya diwujudkan,

Mempertimbangkan obligasi Negara-Negara di bawah Piagam Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu untuk menggalakkan rasa hormat sejagat dan pematuhan terhadap hak asasi manusia dan kebebasan,

Menyedari bahawa individu, yang mempunyai kewajipan terhadap individu lain dan komunitinya, bertanggungjawab untuk berusaha menggalakkan dan mematuhi hak yang diiktiraf dalam Waad ini,

Bersetuju dengan perkara berikut:

BAHAGIAN I

Perkara 1

1. Semua orang mempunyai hak untuk menentukan nasib sendiri. Oleh sebab mereka mempunyai hak itu, mereka bebas menentukan status politik, serta melaksanakan pembangunan ekonomi, sosial dan budaya masing-masing.
2. Semua orang boleh, bagi mencapai matlamat mereka sendiri, memberikan dengan rela hati kekayaan dan sumber semula jadi mereka tanpa menjejaskan mana-mana obligasi yang timbul daripada kerjasama ekonomi antarabangsa, yang didasarkan kepada prinsip manfaat bersama, dan undang-undang antarabangsa. Rakyat sama sekali tidak boleh dihalang daripada menggunakan caranya sendiri untuk menyara hidup.

3. Negara-Negara Ahli bagi Waad ini, termasuk Negara Ahli yang bertanggungjawab mentadbir Wilayah Bukan Pemerintahan Sendiri (*Non-Self-Governing Territories*) dan Wilayah Amanah (*Trust Territories*), hendaklah menggalakkan usaha merealisasikan hak untuk menentukan nasib sendiri, dan menghormati hak itu, selaras dengan peruntukan Piagam Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

BAHAGIAN II

Perkara 2

1. Setiap Negara Ahli bagi Waad ini mengaku janji untuk menghormati, dan memastikan semua individu dalam wilayahnya dan yang tertakluk kepada bidang kuasanya mempunyai, hak yang diiktiraf dalam Waad ini, tanpa apa-apa jenis pembezaan, seperti kaum; warna kulit; jantina; bahasa pertuturan; agama; pendapat politik atau pendapat lain; negara asal atau asal usul sosial; harta; keturunan atau status lain.

2. Jika belum lagi diperuntukkan oleh langkah perundangan sedia ada atau langkah-langkah lain, setiap Negara Ahli bagi Waad ini mengaku janji untuk mengambil langkah yang diperlukan, menurut proses perlembagaannya dan peruntukan Waad ini, bagi menerima pakai langkah perundangan tersebut atau langkah lain seperti yang mungkin diperlukan untuk menguatkuasakan hak yang diiktiraf dalam Waad ini.

3. Setiap Negara Ahli bagi Waad ini mengaku janji untuk:

(a) Memastikan bahawa mana-mana orang yang hak atau kebebasannya, seperti yang diiktiraf dalam Waad ini, dilanggar mempunyai remedi yang berkesan, walaupun pelanggaran itu telah dilakukan oleh orang yang bertindak dalam bidang kuasa rasmi;

(b) Memastikan bahawa hak terhadap remedi tersebut bagi mana-mana orang yang menuntutnya ditentukan oleh pihak berkuasa kehakiman, pentadbiran atau perundangan yang berwibawa, atau mana-mana pihak berkuasa berwibawa lain yang disediakan oleh sistem undang-undang Negara itu, dan mewujudkan remedi kehakiman yang mungkin;

(c) Memastikan bahawa pihak berkuasa berwibawa menguatkuasakan remedi tersebut apabila diberikan.

Perkara 3

Negara-Negara Ahli bagi Waad ini mengaku janji untuk memastikan lelaki dan wanita mempunyai hak yang sama untuk menikmati semua hak sivil dan hak politik yang dinyatakan dalam Waad ini.

Perkara 4

1. Semasa kecemasan awam, yang mengancam hayat negara dan yang kewujudannya diisytiharkan secara rasmi, Negara-Negara Ahli bagi Waad ini boleh mengambil langkah yang mengurangkan obligasinya di bawah Waad ini hanya setakat yang diperlukan oleh tuntutan situasi itu, dengan syarat langkah tersebut selaras dengan obligasinya yang lain di bawah undang-undang antarabangsa, dan tidak melibatkan diskriminasi semata-mata atas dasar kaum, warna kulit, jantina, bahasa pertuturan, agama atau asal usul sosial.

2. Pengurangan perkara 6, 7, 8 (perenggan 1 dan 2), 11, 15, 16 dan 18 tidak boleh dibuat di bawah peruntukan ini.

3. Mana-mana Negara Ahli bagi Waad ini yang menggunakan hak pengurangan hendaklah segera memberitahu Negara-Negara Ahli bagi Waad ini yang lain, melalui orang tengah Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, tentang peruntukan yang telah dikurangkannya dan penyebabnya. Komunikasi selanjutnya hendaklah dibuat, menerusi Orang Tengah yang sama, pada tarikh ia menamatkan pengurangan tersebut.

Perkara 5

1. Tiada apa pun dalam Waad ini boleh ditafsirkan sebagai memberikan gambaran kepada mana-mana Negara, kumpulan atau orang, tentang apa-apa hak untuk terlibat dalam apa-apa aktiviti atau melakukan apa-apa perbuatan dengan matlamat untuk memusnahkan mana-mana hak dan kebebasan yang diiktiraf dalam Waad ini, atau, pada hadnya, melebihi apa yang diperuntukkan dalam Waad ini.

2. Mana-mana hak asasi manusia yang diiktiraf atau wujud di mana-mana Negara Ahli bagi Waad ini menurut undang-undang, konvensyen, peraturan atau adat resam tidak boleh disekat atau dikurangkan dengan helah bahawa Waad ini tidak mengiktiraf hak tersebut atau ia tidak begitu mengiktirafnya.

BAHAGIAN III

Perkara 6

1. Setiap manusia mempunyai hak sedia ada untuk hidup. Hak ini dilindungi oleh undang-undang. Tiada sesiapa pun boleh dibunuh dengan sewenang-wenangnya.

2. Di negara yang belum menghapuskan hukuman mati, hukuman mati hanya boleh dijatuhkan bagi jenayah yang paling serius menurut undang-undang yang berkuat kuasa semasa jenayah itu dilakukan, dan tidak bertentangan dengan peruntukan Waad ini

serta Konvensyen tentang Pencegahan dan Hukuman Jenayah Genosid. Hukuman ini hanya boleh dilaksanakan menurut penghakiman muktamad yang diberikan oleh mahkamah berwibawa.

3. Apabila pembunuhan membentuk jenayah genosid, difahami bahawa tiada apa pun dalam perkara ini membenarkan mana-mana Negara Ahli bagi Waad ini mengurangkan, dengan apa-apa cara, mana-mana obligasi yang dipikul di bawah peruntukan Konvensyen tentang Pencegahan dan Hukuman Jenayah Genosid.

4. Sesiapa yang dihukum mati mempunyai hak untuk memohon pengampunan atau peringanan hukuman. Amnesti, pengampunan atau peringanan hukuman mati mungkin diberikan dalam semua kes.

5. Hukuman mati tidak boleh dijatuhkan bagi jenayah yang dilakukan oleh orang bawah umur lapan belas tahun dan tidak boleh dilaksanakan terhadap wanita hamil.

6. Tiada apa pun dalam perkara ini boleh digunakan untuk menanggukkan atau menghalang penghapusan hukuman mati oleh mana-mana Negara Ahli bagi Waad ini.

Perkara 7

Tiada sesiapa pun boleh dikenakan penyeksaan, atau perlakuan atau hukuman yang kejam, tidak berperikemanusiaan atau merendahkan martabat. Tiada sesiapa pun boleh dijadikan mangsa uji kaji perubatan atau sains, terutamanya, tanpa keizinan bebasnya.

Perkara 8

1. Tiada sesiapa pun boleh ditahan sebagai hamba; perhambaan dan perdagangan hamba dalam semua bentuknya dilarang.

2. Tiada sesiapa pun boleh ditahan sebagai pekerja paksa.

3. (a) Tiada sesiapa pun boleh dikehendaki menjadi buruh paksa atau buruh wajib;

(b) Perenggan 3 (a) tidak boleh dianggap menghalang pelaksanaan kerja berat menurut perintah bagi hukuman tersebut oleh mahkamah berwibawa, di negara di mana pemenjaraan dengan kerja berat mungkin dikenakan sebagai hukuman bagi jenayah;

(c) Bagi tujuan perenggan ini, istilah "buruh paksa atau buruh wajib" tidak termasuk:

- (i) Apa-apa kerja atau khidmat, yang tidak disebut dalam subperenggan (b), yang biasanya diperlukan daripada seseorang yang berada dalam tahanan akibat perintah mahkamah yang sah, atau seseorang semasa pembebasan bersyarat daripada penahanan tersebut;
- (ii) Apa-apa perkhidmatan tentera dan, di negara di mana bantahan ikut nurani diiktiraf, apa-apa khidmat negara yang dikehendaki oleh undang-undang daripada pembantah ikut nurani ;
- (iii) Apa-apa khidmat yang diperlukan dalam kes kecemasan atau bencana yang mengancam kehidupan atau kesejahteraan komuniti;
- (iv) Apa-apa kerja atau khidmat yang membentuk sebahagian daripada obligasi awam yang biasa.

Perkara 9

1. Semua orang mempunyai hak terhadap kebebasan dan keselamatan diri. Tiada sesiapa pun boleh ditangkap atau ditahan dengan sewenang-wenangnya. Tiada sesiapa pun boleh dirampas kebebasannya, kecuali atas sebab-sebab dan menurut apa-apa prosedur seperti yang ditetapkan oleh undang-undang.

2. Sesiapa yang ditangkap hendaklah dimaklumkan, semasa ditangkap, tentang sebab dia ditangkap dan segera dimaklumkan tentang apa-apa tuduhan terhadapnya.

3. Sesiapa yang ditangkap atau ditahan atas tuduhan jenayah hendaklah segera dibawa ke hadapan hakim atau pegawai lain yang diberi kuasa oleh undang-undang untuk menggunakan kuasa kehakiman) dan berhak dibicarakan dalam tempoh yang munasabah atau dibebaskan. Bukan menjadi peraturan am bahawa orang yang menunggu perbicaraan hendaklah berada dalam tahanan, tetapi pembebasan mungkin tertakluk kepada jaminan bahawa yang tertuduh akan hadir di mahkamah untuk perbicaraan, pada mana-mana peringkat lain dalam prosiding kehakiman itu, dan, jika ada sebab, pelaksanaan penghakiman itu.

4. Sesiapa yang dirampas kebebasannya menerusi penangkapan atau penahanan berhak membawa prosiding di hadapan mahkamah supaya mahkamah itu boleh membuat keputusan, tanpa berlengah-lengah, tentang kesahan penahanannya dan memerintahkan pembebasannya jika penahanan tersebut tidak sah.

5. Sesiapa yang pernah menjadi mangsa penangkapan atau penahanan yang menyalahi undang-undang mempunyai hak, yang boleh dikuatkuasakan, untuk mendapat pampasan.

Perkara 10

1. Semua orang yang kebebasan mereka dirampas hendaklah diperlakukan secara berperikemanusiaan dan dengan penuh rasa hormat terhadap maruah yang sebatu dalam diri manusia.

2. (a) Orang yang dituduh hendaklah, kecuali dalam keadaan luar biasa, diasingkan daripada orang yang disabitkan bersalah dan dilayan secara berasingan, bersesuaian dengan status mereka sebagai orang yang belum disabitkan bersalah;

(b) Juvenil yang dituduh hendaklah diasingkan daripada orang dewasa dan dibawa ke muka pengadilan secepat mungkin.

3. Sistem penjara merangkumi layanan terhadap banduan, yang tujuan utamanya ialah reformasi dan pemulihan sosial mereka. Pesalah juvenil hendaklah diasingkan daripada orang dewasa, dan diberi layanan yang bersesuaian dengan umur dan status undang-undang mereka.

Perkara 11

Tiada sesiapa pun boleh dipenjarakan semata-mata kerana tidak dapat memenuhi obligasi kontraktual.

Perkara 12

1. Semua orang yang berada di wilayah sesebuah Negara secara sah mempunyai, di wilayah itu, hak untuk bergerak dengan bebas dan kebebasan untuk memilih tempat tinggalnya.

2. Semua orang bebas meninggalkan mana-mana negara, termasuk negaranya sendiri.

3. Hak yang disebut di atas tidak boleh dikenakan apa-apa sekatan, kecuali hak yang diperuntukkan oleh undang-undang; diperlukan untuk melindungi keselamatan negara, ketenteraman awam (*ordre public*), kesihatan atau moral awam, atau hak dan kebebasan orang lain; dan selaras dengan hak lain yang diiktiraf dalam Waad ini.

4. Tiada sesiapa pun boleh dilucutkan, dengan sewenang-sewenangnya, hak untuk memasuki negaranya sendiri.

Perkara 13

Seseorang pendatang asing yang berada, secara sah, di wilayah sesebuah Negara Ahli bagi Waad ini hanya boleh diusir dari wilayah itu dalam menjalankan keputusan yang dicapai menurut undang-undang dan akan dibenarkan, kecuali jika sebab-sebab

keselamatan negara yang mendesak menghendaki sebaliknya, mengemukakan alasan bagi menentang pengusirannya dan meminta kesnya dipertimbangkan semula oleh, dan diwakili untuk maksud itu, di hadapan, pihak berkuasa berwibawa, atau individu atau beberapa individu yang dilantik terutamanya oleh pihak berkuasa berwibawa tersebut.

Perkara 14

1. Semua orang adalah sama di sisi mahkamah dan tribunal. Dalam penentuan apa-apa tuduhan jenayah terhadapnya, atau hak dan obligasinya dalam tuntutan mahkamah, semua orang berhak dibicarakan dalam perbicaraan awam yang adil yang dijalankan oleh tribunal berwibawa yang bebas dan tidak berat sebelah yang ditetapkan oleh undang-undang. Pihak Akhbar dan orang ramai dalam masyarakat demokrasi mungkin tidak dibenarkan menghadiri keseluruhan atau sebahagian daripada perbicaraan atas sebab moral, ketenteraman awam (*ordre public*) atau keselamatan negara, atau apabila kepentingan kehidupan peribadi pihak tersebut menghendaki sedemikian, atau hanya setakat yang perlu, pada pendapat mahkamah, dalam keadaan istimewa yang publisiti akan menjejaskan kepentingan keadilan; tetapi apa-apa penghakiman yang diberikan dalam kes jenayah atau tuntutan mahkamah hendaklah diumumkan, kecuali jika kepentingan juvenil menghendaki sebaliknya, atau prosiding itu adalah berkenaan pertikaian suami isteri atau penjagaan kanak-kanak.

2. Semua orang yang dituduh melakukan kesalahan jenayah mempunyai hak untuk dianggap tidak bersalah sehingga dibuktikan bersalah menurut undang-undang.

3. Dalam penentuan apa-apa tuduhan jenayah terhadapnya, semua orang berhak mendapat sekurang-kurangnya jaminan berikut, secara sama rata:

(a) Dimaklumkan dengan segera dan dengan terperinci, dalam bahasa yang difahaminya, tentang jenis dan sebab bagi tuduhan yang dikemukakan terhadapnya;

(b) Mempunyai masa dan kemudahan yang mencukupi untuk menyediakan pembelaannya dan berkomunikasi dengan peguam pilihannya sendiri;

(c) Dibicarakan tanpa kelewatan yang tidak wajar;

(d) Dibicarakan semasa hadir, dan membela dirinya sendiri atau dengan bantuan peguam pilihannya sendiri; dimaklumkan, jika dia tidak mendapat bantuan guaman, tentang hak ini; serta diberi bantuan guaman, dalam mana-mana kes yang kepentingan keadilan menghendaki sedemikian, dan tanpa bayaran dalam mana-mana kes tersebut jika dia tidak mampu membayarnya;

(e) Memeriksa saksi bagi pihak pendakwa, atau memanggil saksi bagi pihak pendakwa untuk diperiksa, dan memastikan saksi bagi pihaknya hadir dan diperiksa dalam keadaan yang sama seperti saksi bagi pihak pendakwa;

(f) Mendapat bantuan jurubahasa secara percuma jika dia tidak memahami atau tidak boleh bertutur dalam bahasa yang digunakan di mahkamah;

(g) Tidak akan dipaksa memberikan keterangan menentang dirinya atau mengaku bersalah

4. Dalam kes juvenil, prosedur itu akan mengambil kira umur mereka dan kebaikan menggalakkan pemulihan mereka.

5. Semua orang yang disabitkan bersalah kerana melakukan jenayah berhak dipertimbangkan semula sabitan dan hukumannya oleh tribunal yang lebih tinggi menurut undang-undang.

6. Apabila seseorang telah disabitkan bersalah, oleh keputusan muktamad, kerana melakukan kesalahan jenayah, dan apabila sabitannya kemudiannya dimansuhkan atau dia telah diampunkan kerana fakta baharu atau yang baru diketahui menunjukkan secara muktamad bahawa berlaku ketidakadilan, orang yang telah menderitai hukuman akibat sabitan tersebut akan diberi pampasan menurut undang-undang, melainkan terbukti bahawa sebab fakta yang tidak diketahui itu tidak didedahkan tepat pada masanya dapat dianggap, keseluruhannya atau sebahagiannya, berpunca daripadanya.

7. Tiada sesiapa pun boleh dibicarakan atau dihukum sekali lagi untuk kesalahan yang dia akhirnya telah pun disabitkan bersalah atau dibebaskan menurut undang-undang dan prosedur hukuman setiap negara.

Perkara 15

1. Tiada sesiapa pun boleh dipersalahkan bagi apa-apa kesalahan jenayah disebabkan apa-apa perbuatan atau peninggalan yang bukan merupakan kesalahan jenayah, di bawah undang-undang negara atau antarabangsa, semasa ia dilakukan. Penalti yang lebih berat juga tidak boleh dikenakan, selain penalti yang terpakai semasa kesalahan jenayah itu dilakukan. Jika, selepas kesalahan itu dilakukan, peruntukan dibuat oleh undang-undang untuk mengenakan penalti yang lebih ringan, maka dengan itu pesalah itu akan mendapat manfaat .

2. Tiada apa pun dalam perkara ini boleh menjejaskan perbicaraan dan hukuman mana-mana orang bagi apa-apa perbuatan atau peninggalan yang, semasa ia dilakukan, merupakan jenayah menurut prinsip am undang-undang yang diiktiraf oleh komuniti negara.

Perkara 16

Semua orang mempunyai hak untuk diiktiraf di semua tempat sebagai orang di sisi undang-undang.

Perkara 17

1. Tiada sesiapa pun boleh dikenakan gangguan arbitrari atau gangguan menyalahi undang-undang terhadap privasi, keluarga, rumah atau surat-menyuratnya, mahupun serangan menyalahi undang-undang terhadap maruah dan reputasinya.
2. Semua orang mempunyai hak untuk dilindungi oleh undang-undang daripada gangguan atau serangan tersebut.

Perkara 18

1. Semua orang mempunyai hak terhadap kebebasan berfikir, kebebasan hati nurani dan kebebasan beragama. Hak ini hendaklah termasuk kebebasan untuk mempunyai atau menganut agama atau kepercayaan pilihannya, serta kebebasan, sama ada secara perseorangan atau bersama dengan orang lain, dan di khalayak ramai atau secara bersendirian, untuk menunjukkan agama atau kepercayaannya dengan jelas dalam ibadat, amalan meraikan sesuatu perayaan, amalan dan ajaran.
2. Tiada sesiapa pun boleh dipaksa, yang akan menjejaskan kebebasannya untuk mempunyai atau menganut agama atau kepercayaan pilihannya.
3. Kebebasan untuk menunjukkan agama atau kepercayaan seseorang dengan jelas mungkin hanya tertakluk kepada batas-batas seperti yang diperuntukkan oleh undang-undang, dan diperlukan untuk melindungi keselamatan, ketenteraman, kesihatan atau moral awam, atau hak dan kebebasan asasi orang lain.
4. Negara-Negara Ahli bagi Waad ini mengaku janji untuk menghormati kebebasan ibu bapa dan, apabila terpakai, penjaga sah untuk memastikan pendidikan agama dan pendidikan moral anak mereka selaras dengan kepercayaan mereka sendiri.

Perkara 19

1. Semua orang berhak mempunyai pendapat tanpa campur tangan.
2. Semua orang mempunyai hak untuk bebas bersuara; hak ini termasuk kebebasan untuk mendapatkan, menerima dan menyampaikan semua jenis maklumat dan

idea, tanpa mengira sempadan, sama ada secara lisan, secara bertulis atau bercetak, dalam bentuk seni, atau menerusi mana-mana media lain yang menjadi pilihannya.

3. Penggunaan hak yang diperuntukkan dalam perenggan 2 perkara ini membawa bersamanya kewajipan dan tanggungjawab khas. Oleh itu, ia mungkin tertakluk kepada sekatan tertentu, tetapi sekatan ini hanyalah seperti yang diperuntukkan oleh undang-undang dan adalah perlu untuk:

- (a) Menghormati hak atau reputasi orang lain;
- (b) Melindungi keselamatan negara atau ketenteraman awam (*ordre public*), atau kesihatan atau moral awam.

Perkara 20

1. Apa-apa propaganda perang adalah dilarang oleh undang-undang.
2. Apa-apa sokongan terhadap kebencian bangsa, kaum atau agama, yang merupakan hasutan untuk mendiskriminasi, bersikap bermusuhan atau bertindak ganas, adalah dilarang oleh undang-undang.

Perkara 21

Hak untuk berhimpun secara aman hendaklah diiktiraf. Tiada sekatan yang boleh dikenakan terhadap penggunaan hak ini, selain sekatan yang dikenakan menurut undang-undang dan diperlukan dalam masyarakat demokrasi demi kepentingan keselamatan negara atau keselamatan awam, ketenteraman awam (*ordre public*), perlindungan kesihatan atau moral awam, atau perlindungan hak dan kebebasan orang lain.

Perkara 22

1. Semua orang mempunyai hak untuk bebas berpersatuan dengan orang lain, termasuk hak untuk membentuk dan menyertai kesatuan sekerja bagi melindungi kepentingannya.

2. Tiada sekatan yang boleh dikenakan terhadap penggunaan hak ini, selain sekatan yang ditetapkan oleh undang-undang dan diperlukan dalam masyarakat demokrasi demi kepentingan keselamatan negara atau keselamatan awam, ketenteraman awam (*ordre public*), perlindungan kesihatan atau moral awam, atau perlindungan hak dan kebebasan orang lain. Perkara ini tidak menghalang peneraian sekatan yang sah terhadap anggota angkatan tentera atau polis semasa mereka menggunakan hak ini.

3. Tiada apa pun dalam perkara ini yang akan memberikan kuasa kepada Negara-Negara Ahli bagi Konvensyen Pertubuhan Buruh Antarabangsa 1948 berkenaan dengan Kebebasan Berpersatuan dan Perlindungan Hak untuk Bersatu untuk mengambil langkah perundangan, atau mengguna pakai undang-undang mengikut apa-apa cara sehingga menjejaskan, jaminan yang diperuntukkan dalam Konvensyen itu.

Perkara 23

1. Keluarga merupakan unit kumpulan asas masyarakat yang semula jadi, dan berhak dilindungi oleh masyarakat dan Negara.
2. Hak lelaki dan wanita, yang layak berkahwin, untuk berkahwin dan berkeluarga hendaklah diiktiraf.
3. Tiada perkahwinan yang boleh dilangsungkan tanpa keizinan bebas dan sepenuhnya daripada bakal suami/isteri.
4. Negara-Negara Ahli bagi Waad ini hendaklah mengambil langkah yang sewajarnya bagi memastikan persamaan hak dan tanggungjawab suami isteri berhubung dengan perkahwinan, sepanjang perkahwinan dan semasa pembubarannya. Dalam kes pembubaran, peruntukan hendaklah dibuat bagi perlindungan yang diperlukan untuk mana-mana kanak-kanak.

Perkara 24

1. Setiap kanak-kanak hendaklah, tanpa apa-apa diskriminasi berhubung dengan kaum, warna kulit, jantina, bahasa pertuturan, agama, negara asal atau asal usul sosial, harta atau keturunan, mempunyai hak terhadap langkah perlindungan, seperti yang diperlukan oleh statusnya sebagai orang bawah umur, yang diambil oleh keluarganya, masyarakat dan Negara.
2. Setiap kanak-kanak hendaklah didaftarkan dengan segera selepas dilahirkan dan diberi nama.
3. Setiap kanak-kanak mempunyai hak untuk memperoleh kerakyatan.

Perkara 25

Setiap rakyat mempunyai hak dan peluang, tanpa apa-apa pembezaan yang disebut dalam perkara 2 dan tanpa sekatan yang tidak munasabah, untuk:

- (a) Mengambil bahagian dalam pengendalian hal ehwal awam (secara langsung atau menerusi wakil yang dipilih secara bebas);

- (b) Mengundi dan dipilih pada pilihan raya berkala yang sah, yang hendaklah secara undi sejagat yang sama rata serta diadakan melalui undi sulit, yang menjamin kebebasan pengundi untuk menyuarakan kehendak mereka;
- (c) Mengakses perkhidmatan awam di negaranya secara sama rata.

Perkara 26

Semua orang adalah sama di sisi undang-undang dan berhak mendapat perlindungan undang-undang yang sama rata tanpa apa-apa diskriminasi. Dalam hal ini, undang-undang melarang apa-apa diskriminasi dan menjamin, kepada semua orang, perlindungan yang sama rata dan berkesan daripada diskriminasi atas apa-apa sebab seperti kaum; warna kulit; jantina; bahasa pertuturan; agama; pendapat politik atau pendapat lain; negara asal atau asal usul sosial; harta; keturunan atau status lain.

Perkara 27

Di Negara di mana terdapatnya minoriti etnik, agama atau linguistik, orang yang tergolong dalam kelompok minoriti tersebut tidak boleh, dalam komuniti bersama dengan anggota lain dalam kelompok mereka, tidak diberikan hak untuk menikmati budaya mereka sendiri, menganut dan mengamalkan agama mereka sendiri, atau menggunakan bahasa mereka sendiri.

BAHAGIAN IV

Perkara 28

1. Jawatankuasa Hak Asasi Manusia (kemudian daripada ini disebut dalam Waad ini sebagai Jawatankuasa) hendaklah ditubuhkan. Ia terdiri daripada lapan belas ahli dan melaksanakan fungsi yang dinyatakan selepas ini.
2. Jawatankuasa terdiri daripada warga Negara-Negara Ahli bagi Waad ini yang merupakan orang yang bermoral tinggi dan diakui kewibawaan mereka dalam bidang hak asasi manusia, dengan pertimbangan diberikan kepada kebergunaan pelibatan beberapa orang yang berpengalaman dalam bidang undang-undang.
3. Ahli Jawatankuasa hendaklah dilantik dan berkhidmat dalam bidang kuasa mereka.

Perkara 29

1. Ahli Jawatankuasa hendaklah dipilih melalui undi sulit daripada senarai orang yang memiliki kelayakan yang ditetapkan dalam perkara 28 dan dicalonkan untuk tujuan tersebut oleh Negara-Negara Ahli bagi Waad ini.

2. Setiap Negara Ahli bagi Waad ini boleh mencalonkan tidak lebih daripada dua orang. Orang ini merupakan warga Negara pencalon itu.
3. Seseorang layak dicalonkan semula.

Perkara 30

1. Pelantikan pertama hendaklah diadakan tidak lewat daripada enam bulan selepas tarikh Waad ini mula berkuat kuasa.
2. Dalam tempoh sekurang-kurangnya empat bulan sebelum tarikh setiap pelantikan ke dalam Jawatankuasa, selain pelantikan untuk mengisi kekosongan yang diumumkan menurut perkara 34, Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah menghantar jemputan bertulis kepada Negara-Negara Ahli bagi Waad ini untuk mengemukakan calonnya bagi keahlian Jawatankuasa dalam tempoh tiga bulan.
3. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah menyediakan senarai, mengikut turutan abjad, semua orang yang dicalonkan, dengan menyatakan Negara-Negara Ahli yang telah mencalonkan mereka, dan hendaklah mengemukakan senarai itu kepada Negara-Negara Ahli bagi Waad ini tidak lewat daripada sebulan sebelum tarikh bagi setiap pelantikan.
4. Pelantikan ahli Jawatankuasa hendaklah dibuat pada mesyuarat Negara-Negara Ahli bagi Waad ini yang diadakan oleh Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu di Ibu Pejabat Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu. Pada mesyuarat itu, yang kuorumnya terdiri daripada dua pertiga Negara-Negara Ahli bagi Waad ini, orang yang dilantik ke dalam Jawatankuasa merupakan calon yang memperoleh bilangan undi yang paling banyak, serta majoriti mutlak undi wakil Negara-Negara Ahli yang hadir dan mengundi.

Perkara 31

1. Jawatankuasa tidak boleh dianggotai oleh lebih daripada seorang warga Negara yang sama.
2. Dalam pelantikan ahli Jawatankuasa, pertimbangan hendaklah diberikan kepada pembahagian geografi saksama dari segi keahlian, serta perwakilan bentuk tamadun yang berbeza dan sistem undang-undang utama.

Perkara 32

1. Ahli Jawatankuasa hendaklah dilantik untuk tempoh empat tahun. Mereka layak dilantik semula jika dicalonkan semula. Walau bagaimanapun, tempoh

perkhidmatan sembilan ahli yang dilantik pada pelantikan pertama akan tamat selepas dua tahun; sejurus selepas pelantikan pertama, nama sembilan ahli ini akan dipilih mengikut lot oleh Pengerusi mesyuarat yang disebut dalam perkara 30, perenggan 4.

2. Pelantikan setelah tamatnya tempoh perkhidmatan hendaklah dibuat menurut perkara sebelumnya dalam bahagian ini bagi Waad ini.

Perkara 33

1. Jika, pada pendapat sebulat suara ahli lain, seseorang ahli Jawatankuasa telah berhenti melaksanakan fungsinya atas apa-apa sebab selain ketidakhadiran yang bersifat sementara, Pengerusi Jawatankuasa hendaklah memberitahu Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, yang kemudiannya hendaklah mengisytiharkan kekosongan kerusi ahli itu.

2. Jika seseorang ahli Jawatankuasa meninggal dunia atau meletak jawatan, Pengerusi hendaklah segera memberitahu Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, yang hendaklah mengisytiharkan kekosongan kerusi itu mulai tarikh kematian atau tarikh peletakan jawatan itu berkuat kuasa.

Perkara 34

1. Apabila kekosongan diumumkan menurut perkara 35 dan jika tempoh perkhidmatan ahli yang akan digantikan tidak tamat dalam tempoh enam bulan selepas kekosongan itu diumumkan, Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah memberitahu setiap Negara Ahli bagi Waad ini, yang boleh, dalam tempoh dua bulan, mengemukakan calon menurut perkara 29 bagi tujuan mengisi kekosongan itu.

2. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah menyediakan senarai, mengikut turutan abjad, semua orang yang dicalonkan dan mengemukakannya kepada Negara-Negara Ahli bagi Waad ini. Pelantikan untuk mengisi kekosongan itu kemudiannya hendaklah dibuat menurut peruntukan yang berkaitan dalam bahagian ini bagi Waad ini.

3. Seseorang ahli Jawatankuasa yang dilantik untuk mengisi kekosongan yang diumumkan menurut perkara 35 hendaklah berkhidmat sehingga tamat tempoh perkhidmatan ahli yang mengosongkan kerusi itu dalam Jawatankuasa di bawah peruntukan perkara itu.

Perkara 35

Ahli Jawatankuasa hendaklah, dengan kelulusan Perhimpunan Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, menerima emolumen daripada sumber Pertubuhan Bangsa-

Bangsa Bersatu menurut apa-apa terma dan syarat sebagaimana yang boleh diputuskan oleh Perhimpunan Agung, dengan mengambil kira kepentingan tanggungjawab Jawatankuasa.

Perkara 36

Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah menyediakan kakitangan dan kemudahan yang diperlukan bagi membolehkan fungsi Jawatankuasa di bawah Waad ini dilaksanakan dengan berkesan.

Perkara 37

1. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu akan mengadakan mesyuarat pertama Jawatankuasa di Ibu Pejabat Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.
2. Selepas mesyuarat pertamanya, Jawatankuasa akan bermesyuarat pada bila-bila masa sebagaimana yang akan diperuntukkan dalam kaedah prosedurnya.
3. Jawatankuasa biasanya akan bermesyuarat di Ibu Pejabat Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu atau Pejabat Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu di Geneva.

Perkara 38

Setiap ahli Jawatankuasa hendaklah, sebelum memulakan tugasnya, membuat pengakuan yang bersungguh-sungguh dalam jawatankuasa terbuka bahawa beliau akan melaksanakan fungsinya secara saksama dan teliti.

Perkara 39

1. Jawatankuasa hendaklah melantik pegawainya selama dua tahun. Mereka boleh dilantik semula.
2. Jawatankuasa hendaklah menetapkan kaedah prosedurnya sendiri, tetapi peraturan ini memperuntukkan, antara lain, bahawa:
 - (a) Dua belas ahli akan membentuk kuorum;
 - (b) Keputusan Jawatankuasa hendaklah dibuat dengan undi majoriti ahli yang hadir.

Perkara 40

1. Negara-Negara Ahli bagi Waad ini mengaku janji untuk mengemukakan laporan tentang langkah yang telah diambilnya, yang menguatkuasakan hak yang diiktiraf dalam Waad ini, dan kemajuan yang dicapai berhubung dengan penikmatan hak itu:

(a) Dalam tempoh setahun selepas Waad ini mula berkuat kuasa bagi Negara-Negara Ahli yang berkenaan;

(b) Selepas itu, apabila Jawatankuasa memintanya.

2. Semua laporan hendaklah dikemukakan kepada Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, yang akan menghantarnya kepada Jawatankuasa untuk dipertimbangkan. Laporan hendaklah menyatakan faktor dan kesukaran, jika ada, yang menjejaskan pelaksanaan Waad ini.

3. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu mungkin, setelah berunding dengan Jawatankuasa, menghantar kepada agensi khusus yang berkenaan, salinan mana-mana bahagian laporan itu sebagaimana yang mungkin termasuk dalam bidang kewibawaannya.

4. Jawatankuasa akan mengkaji laporan yang dikemukakan oleh Negara-Negara Ahli bagi Waad ini. Ia akan menghantar laporannya, dan apa-apa ulasan am sebagaimana yang mungkin dianggapnya wajar, kepada Negara-Negara Ahli. Jawatankuasa juga boleh menghantar ulasan ini kepada Majlis Ekonomi dan Sosial, berserta salinan laporan yang telah diterimanya daripada Negara-Negara Ahli bagi Waad ini.

5. Negara-Negara Ahli bagi Waad ini boleh mengemukakan kepada Jawatankuasa, pemerhatian tentang apa-apa ulasan yang mungkin dibuat menurut perenggan 4 perkara ini.

Perkara 41

1. Sesebuah Negara Ahli bagi Waad ini boleh, pada bila-bila masa, mengumumkan di bawah perkara ini bahawa ia mengakui kewibawaan Jawatankuasa untuk menerima dan mempertimbangkan komunikasi tentang dakwaan sesebuah Negara Ahli bahawa Negara Ahli yang lain tidak memenuhi obligasinya di bawah Waad ini. Komunikasi di bawah perkara ini mungkin diterima dan dipertimbangkan hanya jika ia dikemukakan oleh sesebuah Negara Ahli yang telah membuat perisytiharan yang mengakui, berhubung dengannya, kewibawaan Jawatankuasa. Komunikasi tidak akan diterima oleh Jawatankuasa jika ia berkenaan sesebuah Negara Ahli yang belum membuat

perisytiharan tersebut. Komunikasi yang diterima di bawah perkara ini akan ditangani menurut prosedur berikut:

(a) Jika sesebuah Negara Ahli bagi Waad ini menganggap bahawa Negara Ahli yang lain tidak menguatkuasakan peruntukan Waad ini, Negara Ahli itu boleh, melalui komunikasi bertulis, membawa hal tersebut kepada perhatian Negara Ahli yang lain itu. Dalam tempoh tiga bulan selepas komunikasi tersebut diterima, Negara penerima hendaklah memberi Negara yang menghantar komunikasi tersebut penjelasan atau apa-apa pernyataan bertulis lain yang menjelaskan hal tersebut, yang hendaklah termasuk, setakat yang mungkin dan berkaitan, rujukan kepada prosedur dan remedi domestik yang diambil, belum selesai atau yang ada dalam hal tersebut.

(b) Jika hal tersebut tidak dibetulkan sehingga kedua-dua Negara Ahli yang berkenaan berpuas hati dalam tempoh enam bulan selepas komunikasi pertama diterima oleh Negara penerima, mana-mana Negara mempunyai hak untuk merujuk hal tersebut kepada Jawatankuasa melalui notis yang diberikan kepada Jawatankuasa dan Negara yang satu lagi.

(c) Jawatankuasa akan menangani hal yang dirujuk kepada hanya setelah ia memastikan bahawa semua remedi domestik yang ada telah digunakan dan habis digunakan dalam hal tersebut, selaras dengan prinsip undang-undang antarabangsa yang diiktiraf umum. Hal ini tidak boleh dijadikan peraturan jika penggunaan remedi tersebut berlanjutan tanpa sebab yang munasabah.

(d) Jawatankuasa akan mengadakan mesyuarat tertutup semasa meneliti komunikasi di bawah perkara ini,

(e) Jawatankuasa akan, tertakluk kepada peruntukan subperenggan (c), menawarkan jasa baiknya kepada Negara-Negara Ahli yang berkenaan dengan tujuan untuk mencapai penyelesaian secara damai berhubung dengan hal tersebut atas dasar rasa hormat terhadap hak asasi manusia dan kebebasan asasi seperti yang diiktiraf dalam Waad ini.

(f) Dalam apa-apa hal yang dirujuk kepadanya, Jawatankuasa mungkin meminta Negara-Negara Ahli yang berkenaan, yang disebut dalam subperenggan (b), supaya memberikan apa-apa maklumat yang berkaitan.

(g) Negara-Negara Ahli yang berkenaan, yang disebut dalam subperenggan (b), mempunyai hak untuk diwakili semasa hal tersebut sedang dipertimbangkan dalam Jawatankuasa dan membuat serahan secara lisan dan/atau secara bertulis.

(h) Jawatankuasa hendaklah, dalam tempoh dua belas bulan selepas tarikh notis di bawah subperenggan (b) diterima, mengemukakan laporan:

- (i) Jika penyelesaian dalam lingkungan syarat subperenggan (e) dicapai, Jawatankuasa akan membatasi laporannya kepada pernyataan ringkas tentang fakta dan penyelesaian yang dicapai;
- (ii) Jika penyelesaian dalam lingkungan syarat subperenggan (e) tidak dicapai, Jawatankuasa akan membatasi laporannya kepada pernyataan ringkas tentang fakta; serahan bertulis dan rekod serahan lisan yang dibuat oleh Negara-Negara Ahli yang berkenaan akan dilampirkan pada laporan itu.

Laporan itu akan disampaikan kepada Negara-Negara Ahli yang berkenaan dalam semua hal.

2. Peruntukan perkara ini akan mula berkuat kuasa apabila sepuluh Negara Ahli bagi Waad ini telah membuat perisytiharan di bawah perenggan 1 perkara ini. Perisytiharan tersebut hendaklah disimpan, oleh Negara-Negara Ahli itu, dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, yang akan menghantar salinannya kepada Negara-Negara Ahli yang lain. Perisytiharan boleh ditarik balik pada bila-bila masa menerusi pemberitahuan kepada Setiausaha Agung. Penarikan balik tersebut tidak akan menjejaskan pertimbangan apa-apa hal yang menjadi subjek komunikasi yang telah pun dihantar di bawah perkara ini; komunikasi selanjutnya oleh mana-mana Negara Ahli tidak akan diterima di bawah perkara ini setelah pemberitahuan tentang penarikan balik perisytiharan itu diterima oleh Setiausaha Agung, melainkan Negara Ahli yang berkenaan telah membuat perisytiharan baharu.

Perkara 42

1. (a) Jika hal yang dirujuk kepada Jawatankuasa menurut perkara 41 tidak diselesaikan sehingga Negara-Negara Ahli yang berkenaan berpuas hati, Jawatankuasa mungkin, dengan persetujuan yang diperoleh daripada Negara-Negara Ahli yang berkenaan terlebih dahulu, melantik Suruhanjaya Pendamaian *ad hoc* (kemudian daripada ini disebut sebagai Suruhanjaya). Jasa baik Suruhanjaya akan ditawarkan kepada Negara-Negara Ahli yang berkenaan dengan tujuan untuk mencapai penyelesaian secara damai bagi hal tersebut atas dasar rasa hormat kepada Waad ini;

(b) Suruhanjaya terdiri daripada lima orang yang boleh diterima oleh Negara-Negara Ahli yang berkenaan. Jika, dalam tempoh tiga bulan, Negara-Negara Ahli yang berkenaan gagal mencapai persetujuan tentang kesemua atau sebahagian daripada komposisi Suruhanjaya, maka anggota Suruhanjaya yang tentangnya tiada persetujuan yang dicapai, akan dilantik melalui undi sulit dengan undi majoriti dua pertiga Jawatankuasa daripada kalangan ahlinya.

2. Anggota Suruhanjaya hendaklah berkhidmat dalam bidang kuasa mereka. Mereka bukan merupakan warga Negara-Negara Ahli yang berkenaan, atau sesebuah Negara yang bukan merupakan pihak dalam Waad ini, atau sesebuah Negara Ahli yang belum membuat perisytiharan di bawah perkara 41.

3. Suruhanjaya akan melantik Pengerusinya sendiri dan menerima pakai kaedah prosedurnya sendiri.

4. Mesyuarat Suruhanjaya biasanya diadakan di Ibu Pejabat Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu atau Pejabat Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu di Geneva. Walau bagaimanapun, mesyuarat boleh diadakan di mana-mana tempat lain yang sesuai, sebagaimana yang boleh ditentukan oleh Suruhanjaya setelah berunding dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dan Negara-Negara Ahli yang berkenaan.

5. Sekretariat yang diperuntukkan menurut perkara 36 juga akan memberikan khidmat sokongan kepada suruhanjaya yang dilantik di bawah perkara ini.

6. Maklumat yang diterima dan dikumpul semak oleh Jawatankuasa hendaklah disediakan untuk Suruhanjaya, dan Suruhanjaya mungkin meminta Negara-Negara Ahli yang berkenaan memberikan apa-apa maklumat lain yang berkaitan.

7. Apabila Suruhanjaya telah mempertimbangkan hal tersebut sepenuhnya, tetapi dalam apa jua keadaan, tidak lewat daripada dua belas bulan selepas dimaklumkan tentang hal itu, ia hendaklah mengemukakan kepada Pengerusi Jawatankuasa laporan untuk disampaikan kepada Negara-Negara Ahli yang berkenaan.

(a) Jika Suruhanjaya tidak dapat menyelesaikan pertimbangannya berhubung dengan hal tersebut dalam tempoh dua belas bulan, ia hendaklah membatasi laporannya kepada pernyataan ringkas tentang status pertimbangannya berhubung dengan hal tersebut;

(b) Jika penyelesaian secara damai bagi hal tersebut dicapai atas dasar rasa hormat terhadap hak asasi manusia seperti yang diiktiraf dalam Waad ini, Suruhanjaya akan membatasi laporannya kepada pernyataan ringkas tentang fakta dan penyelesaian yang dicapai.

(c) Jika penyelesaian dalam lingkungan syarat subperenggan (b) tidak dicapai, laporan Suruhanjaya akan merangkumi dapatannya tentang semua persoalan fakta yang berkaitan dengan isu antara Negara-Negara Ahli yang berkenaan, dan pandangannya tentang kemungkinan untuk mencapai penyelesaian secara damai bagi hal tersebut. Laporan ini juga akan mengandungi serahan bertulis dan rekod serahan lisan yang dibuat oleh Negara-Negara Ahli yang berkenaan.

(d) Jika laporan Suruhanjaya dikemukakan di bawah subperenggan (c), Negara-Negara Ahli yang berkenaan hendaklah, dalam tempoh tiga bulan selepas laporan itu diterima, memberitahu Pengerusi Jawatankuasa sama ada mereka menerima kandungan laporan Suruhanjaya atau tidak.

8. Peruntukan perkara ini tidak menjejaskan tanggungjawab Jawatankuasa di bawah perkara 41.

9. Negara-Negara Ahli yang berkenaan hendaklah sama-sama berkongsi membayar segala perbelanjaan yang ditanggung oleh anggota Suruhanjaya menurut anggaran yang akan diberikan oleh Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

10. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu diberi kuasa untuk membayar perbelanjaan yang ditanggung oleh anggota Suruhanjaya, jika perlu, sebelum pembayaran balik dibuat oleh Negara-Negara Ahli yang berkenaan, menurut perenggan 9 perkara ini.

Perkara 43

Ahli Jawatankuasa, dan anggota suruhanjaya pendamaian *ad hoc* yang mungkin dilantik di bawah perkara 42, berhak menikmati kemudahan, keistimewaan dan kekebalan yang diberikan kepada pakar yang menjalankan misi bagi pihak Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, seperti yang ditetapkan dalam seksyen yang berkaitan dalam Konvensyen tentang Keistimewaan dan Kekebalan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

Perkara 44

Peruntukan bagi melaksanakan Waad ini terpakai tanpa menjejaskan prosedur yang ditetapkan dalam bidang hak asasi manusia oleh atau di bawah instrumen berjujur dan konvensyen Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dan agensi khusus, dan tidak boleh menghalang Negara-Negara Ahli bagi Waad ini daripada menggunakan prosedur lain bagi menyelesaikan pertikaian menurut perjanjian antarabangsa am atau khas yang berkuat kuasa antara Negara-Negara Ahli.

Perkara 45

Jawatankuasa hendaklah mengemukakan laporan tahunan tentang aktivitiya kepada Perhimpunan Agung Bangsa-Bangsa Bersatu melalui Majlis Ekonomi dan Sosial.

BAHAGIAN V

Perkara 46

Tiada apa pun dalam Waad ini boleh ditafsirkan sebagai menjejaskan peruntukan Piagam Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dan perlembagaan agensi khusus yang menentukan tanggungjawab pelbagai organ Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dan agensi khusus berhubung dengan hal-hal yang dibincangkan dalam Waad ini.

Perkara 47

Tiada apa pun dalam Waad ini boleh ditafsirkan sebagai menjejaskan hak sedia ada semua orang untuk menikmati dan menggunakan kekayaan dan sumber semula jadi mereka sepenuhnya dan dengan bebas.

BAHAGIAN VI

Perkara 48

1. Waad ini dibuka untuk penandatanganan oleh mana-mana Negara Anggota Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu atau anggota mana-mana agensi khususnya, mana-mana Negara Ahli dalam Statut Mahkamah Keadilan Antarabangsa (*Statute of the International Court of Justice*), dan mana-mana Negara lain yang telah dipelawa oleh Perhimpunan Agung Bangsa-Bangsa Bersatu untuk menjadi pihak dalam Waad ini.

2. Waad ini tertakluk kepada ratifikasi. Instrumen ratifikasi hendaklah disimpan dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

3. Waad ini hendaklah dibuka untuk kesertaan oleh mana-mana Negara yang disebut dalam perenggan 1 Perkara ini.

4. Kesertaan hendaklah dikuatkuasakan melalui penyimpanan instrumen kesertaan dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

5. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah memberitahu semua Negara yang telah menandatangani Waad ini atau menyetujui, tentang penyimpanan setiap instrumen ratifikasi atau instrumen kesertaan.

Perkara 49

1. Waad ini akan mula berkuat kuasa dalam tempoh tiga bulan selepas tarikh penyimpanan instrumen ratifikasi atau instrumen kesertaan ketiga puluh lima dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

2. Bagi setiap Negara yang meratifikasikan Waad ini atau menyetujuinya selepas penyimpanan instrumen ratifikasi atau instrumen kesertaan ketiga puluh lima, Waad ini akan mula berkuat kuasa dalam tempoh tiga bulan selepas tarikh penyimpanan instrumen ratifikasi atau instrumen kesertaannya sendiri.

Perkara 50

Peruntukan Waad ini hendaklah diperluaskan kepada semua bahagian Negara persekutuan tanpa apa-apa pengecualian atau pengecualian.

Perkara 51

1. Mana-mana Negara Ahli bagi Waad ini boleh mencadangkan pindaan dan memfailkannya dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah terus menyampaikan apa-apa pindaan yang dicadangkan kepada Negara-Negara Ahli bagi Waad ini, dengan permintaan supaya Negara-Negara Ahli memberitahunya sama ada mereka menyokong untuk mengadakan persidangan Negara-Negara Ahli bagi tujuan mempertimbangkan dan mengundi cadangan itu. Sekiranya terdapat sekurang-kurangnya satu pertiga daripada Negara-Negara Ahli menyokong persidangan seperti itu, Setiausaha Agung akan mengadakan persidangan itu di bawah naungan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu. Apa-apa pindaan yang diterima pakai oleh sebahagian besar Negara-Negara Ahli yang hadir dan mengundi dalam persidangan itu akan dikemukakan kepada Perhimpunan Pertubuhan Agung Bangsa-Bangsa Bersatu untuk diluluskan.

2. Pindaan akan mula berkuat kuasa apabila telah diluluskan oleh Perhimpunan Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dan diterima oleh majoriti dua pertiga daripada Negara-Negara Ahli bagi Waad ini menurut proses perlembagaan masing-masing.

3. Apabila pindaan mula berkuat kuasa, ia akan mengikat Negara-Negara Ahli yang telah menerimanya, manakala Negara-Negara Ahli yang lain masih terikat dengan peruntukan Waad ini dan mana-mana pindaan terdahulu yang telah diterima.

Perkara 52

Tanpa mengambil kira pemberitahuan yang dibuat di bawah Perkara 48, perenggan 5, Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu hendaklah memberitahu semua Negara yang disebut dalam perenggan 1 Perkara yang sama, tentang butiran berikut:

- (a) Tandatangan, ratifikasi dan kesertaan di bawah perkara 48;

(b) Tarikh Waad ini mula berkuat kuasa di bawah perkara 49 dan tarikh mula berkuat kuasanya apa-apa pindaan di bawah perkara 51.

Perkara 53

1. Waad ini, dengan teks terjemahannya dalam bahasa Mandarin, Inggeris, Perancis, Rusia dan Sepanyol adalah sama tulen, hendaklah disimpan di arkib Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

2. Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu akan menghantar salinan Waad ini yang disahkan kepada semua Negara yang disebut dalam perkara 48.

PADA MENYAKSIKANNYA, maka penandatanganan di bawah, yang diberi kuasa sewajarnya oleh Kerajaan masing-masing, telah menandatangani Waad ini, yang terbuka untuk ditandatangani di New York, pada sembilan belas hari bulan Disember, satu ribu sembilan ratus enam puluh enam.

BAGI PIHAK AFGHANISTAN:

BAGI PIHAK ALBANIA:

BAGI PIHAK ALGERIA:

BAGI PIHAK ARGENTINA:

BAGI PIHAK AUSTRALIA:

BAGI PIHAK AUSTRIA:

BAGI PIHAK BARBADOS:

BAGI PIHAK BELGIUM:

BAGI PIHAK BOLIVIA:

BAGI PIHAK BOTSWANA:

BAGI PIHAK BRAZIL:

BAGI PIHAK BULGARIA:

BAGI PIHAK BURMA:

BAGI PIHAK BURUNDI:

BAGI PIHAK REPUBLIK SOSIALIS SOVIET BELARUSIA:

BAGI PIHAKBAGI PIHAK KEMBOJA:

BAGI PIHAK CAMEROON:

BAGI PIHAK KANADA:

BAGI PIHAK REPUBLIK AFRIKA TENGAH:

BAGI PIHAK CEYLON:

BAGI PIHAK CHAD:

BAGI PIHAK CHILE:

BAGI PIHAK CHINA:

BAGI PIHAK COLOMBIA:

BAGI PIHAK CONGO (BRAZZAVILLE):

BAGI PIHAK CONGO (REPUBLIK DEMOKRATIK):

BAGI PIHAK COSTA RICA:

BAGI PIHAK CUBA:

BAGI PIHAK CYPRUS:

BAGI PIHAK CZECHOSLOVAKIA:

BAGI PIHAK DAHOMEY:

BAGI PIHAK DENMARK:

BAGI PIHAK REPUBLIK DOMINICAN:

BAGI PIHAK ECUADOR:

BAGI PIHAK EL SALVADOR:

BAGI PIHAK ETHIOPIA:

BAGI PIHAK REPUBLIK PERSEKUTUAN JERMAN:

BAGI PIHAK FINLAND:

BAGI PIHAK PERANCIS:

BAGI PIHAK GABON:

BAGI PIHAK GAMBIA:

BAGI PIHAK GHANA:

BAGI PIHAK GREECE:

BAGI PIHAK GUATEMALA:

BAGI PIHAK GUINEA:

BAGI PIHAK GUYANA:

BAGI PIHAK HAITI:

BAGI PIHAK THE HOLY SEE:

BAGI PIHAK HONDURAS:

BAGI PIHAK HUNGARY:

BAGI PIHAK ICELAND:

BAGI PIHAK INDIA:

BAGI PIHAK INDONESIA:

BAGI PIHAK IRAN:

BAGI PIHAK IRAQ:

BAGI PIHAK IRELAND:

BAGI PIHAK ISRAEL:

BAGI PIHAK ITALI:

BAGI PIHAK IVORY COAST:

BAGI PIHAK JAMAICA:

BAGI PIHAK JEPUN:

BAGI PIHAK JORDAN:

BAGI PIHAK KENYA:

BAGI PIHAK KUWAIT:

BAGI PIHAK LAOS:

BAGI PIHAK LEBANON:

BAGI PIHAK LESOTHO:

BAGI PIHAK LIBERIA:

BAGI PIHAK LIBYA:

BAGI PIHAK LIECHTENSTEIN:

BAGI PIHAK LUXEMBOURG:

BAGI PIHAK MADAGASCAR:

BAGI PIHAK MALAWI:

BAGI PIHAK MALAYSIA:

BAGI PIHAK KEPULAUAN MALDIVES:

BAGI PIHAK MALI :

BAGI PIHAK MALTA:

BAGI PIHAK MAURITANIA:

BAGI PIHAK MEXICO:

BAGI PIHAK MONACO:

BAGI PIHAK MONGOLIA :

BAGI PIHAK MAGHRIBI:

BAGI PIHAK NEPAL:

BAGI PIHAK NEGARA BELANDA:

BAGI PIHAK NEW ZEALAND:

BAGI PIHAK NICARAGUA:

BAGI PIHAK NIGER:

BAGI PIHAK NIGERIA:

BAGI PIHAK NORWAY:

BAGI PIHAK PAKISTAN:

BAGI PIHAK PANAMA:

BAGI PIHAK PARAGUAY:

BAGI PIHAK PERU:

BAGI PIHAK FILIPINA:

BAGI PIHAK POLAND:

BAGI PIHAK PORTUGAL:

BAGI PIHAK REPUBLIK KOREA:

BAGI PIHAK REPUBLIK VIET-NAM:

BAGI PIHAK ROMANIA:

BAGI PIHAK RWANDA:

BAGI PIHAK SAN MARINO:

BAGI PIHAK ARAB SAUDI:

BAGI PIHAK SENEGAL:

BAGI PIHAK SIERRA LEONE:

BAGI PIHAK SINGAPURA:

BAGI PIHAK SOMALIA:

BAGI PIHAK AFRIKA SELATAN:

BAGI PIHAK SEPANYOL:

BAGI PIHAK SUDAN:

BAGI PIHAK SWEDEN:

BAGI PIHAK SWITZERLAND:

BAGI PIHAK SYRIA:

BAGI PIHAK THAILAND:

BAGI PIHAK TOCO:

BAGI PIHAK TRINIDAD DAN TOBAGO:

BAGI PIHAK TUNISIA:

BAGI PIHAK TURKI:

BAGI PIHAK UGANDA:

BAGI PIHAK REPUBLIK SOSIALIS SOVIET UKRAINE:

BAGI PIHAK KESATUAN REPUBLIK SOSIALIS SOVIET:

BAGI PIHAK REPUBLIK ARAB BERSATU:

BAGI PIHAK UNITED KINGDOM (ENGLAND, WALES DAN IRELAND UTARA):

BAGI PIHAK REPUBLIK KESATUAN TANZANIA:

BAGI PIHAK AMERIKA SYARIKAT:

BAGI PIHAK UPPER VOLTA:

BAGI PIHAK URUGUAY:

BAGI PIHAK VENEZUELA:

BAGI PIHAK SAMOA BARAT:

BAGI PIHAK YAMAN:

BAGI PIHAK YUGOSLAVIA:

BAGI PIHAK ZAMBIA:

Saya dengan ini mengesahkan bahawa teks sebelum ini ialah salinan sebenar bagi Waad Antarabangsa tentang Hak Sivil dan Hak Politik, yang diterima pakai oleh Perhimpunan Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu dalam ketetapan 2200 (XXI) bertarikh 16 Disember 1966 dan dibuka untuk penandatanganan di New York pada 19 Disember 1966. Dokumen asalnya disimpan dengan Setiausaha Agung Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu.

Bagi pihak Setiausaha Agung:

*Setiausaha Bahagian
Penasihat Undang-Undang*

**Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu, New York
29 Mac 1967**